

чимало питань. Зокрема, правових аспектів управління бібліотечними колективами, особливостей оплати праці різних категорій працівників, у тому числі науковців, системи виплат надбавок і доплат, специфіки бібліотечного обслуговування на договірних засадах, обумовлених законодавством можливостях подовження тривалості відпусток; матеріальної відповідальності за збереження бібліотечних фондів та ін.

Керівник Культурно-просвітницького центру (КПЦ) НБУВ Н. Б. Захарова поінформувала щодо програми заходів, які плануються Бібліотекою, та можливостей експонування літератури. В КПЦ завжди готові надати своїм користувачам в інститутах інформацію про заходи НБУВ.

На завершення учасники семінару із задоволенням ознайомилися з новинками фахової літератури. Огляд провела н. с. відділу загального бібліотекознавства С. М. Масловська. Було представлено широке коло вітчизняних і зарубіжних довідкових й наукових видань з бібліотекознавства та суміжних галузей.

Бліц-опитування присутніх стосовно даного семінару показало, що більшість його учасників визнала тематику актуальною. Вчені високо оцінили практичну значущість для бібліотек цього заходу.

*Наталія Смаглова,
н. с. відділу загального бібліотеко-
знавства НБУВ*

© Смаглова Н. І., Київ, 2001

Міжнародний семінар Європейської групи з автоматизації бібліотек (6–8 червня 2001 р., м. Прага, Чеська Республіка)

Тема семінару – «Інтеграція гетерогенних ресурсів». 89 учасників із 27 країн світу обговорювали сучасні питання автоматизації бібліотек. Україні за підтримки Міжнародного Фонду «Відродження» (м. Київ) та Інституту Відкритого Суспільства (м. Будапешт) теж було надано можливість представити досвід своїх бібліотек. До початку семінару кожен із учасників мав подати звіт із загальною інформацією про бібліотеку, використовувану нею автоматизовану систему та ін. для подальшого її розміщення на веб-сайті. Передбачалося попереднє ознайомлення з усіма звітами на сайті ELAGy, а вже безпосередньо на семінарі в Празі – обговорення питань, що викликали найбільше зацікавлення.

Організатори заходу: Муніципальна, Державна, Технічна та Національна бібліотеки (всі – Прага) за підтримки багатьох спонсорів.

Серед основних обговорюваних питань:

1. Віртуальні, цифрові, гібридні бібліотеки.
2. Доставка документів із цифрових архівів.
3. XML-стандарти та бібліотечні програми.

Семінар відкрив заступник міністра освіти і науки Чеської Республіки. Підкреслимо: саме з боку керованої ним структури відчувається солідна підтримка в реалізації сучасних напрямів розвитку бібліотек.

Досвідом оцифрування документів та їх доставки поділилися чеські фахівці. Ця робота ведеться в межах двох національних програм.

Щорічно в електронну форму переводиться 80–100 тис. стор. рідкісних видань та рукописів у форматі SGML. Водночас постійно оновлюються бази даних, автоматично робляться дві копії на магнітній плівці.

Було наведено цікаві статистичні дані та приклади оцифрування документів із використанням графічного формату DjVu, якому сьогодні поступають GIF і TIFF. Причому, відсоток стиснення інформації значно вищий і не залежить від чорно-білого або кольорового її зображення.

Учасники семінару змогли ознайомитись із лабораторією оцифрування Державної технічної бібліотеки та її обладнанням. Цікаво, що великий обсяг рутинних ручних робіт виконують студенти, які працюють у ДТБ.

Для створення віртуальної технічної бібліотеки в Чехії було отримано грант від Фонду Мелона. Організовано консорціум на спільне ліцензування електронних документів. Цю роботу фінансує Міністерство освіти й науки Чеської Республіки, на її виконання щорічно виділяється 3 млн дол. США.

Становить інтерес і досвід Фінляндії, де теж працює національна бібліотечна програма. 5 млн євро виділено Міністерством освіти цієї країни для створення консорціуму, до якого ввійшли також директори вузівських бібліотек. Організовано нову структуру – Інформаційний центр обслуговування користувачів, розпочато

роботу з ліцензування електронних ресурсів. Постійно ведеться відстеження міжнародного досвіду, налагоджено рекламу, здійснюється моніторинг електронних ресурсів. У разі невикористання або відсутності відвідувань з боку користувачів тих чи інших електронних видань у режимі online негайно аналізуються причини і вживаються певні заходи, тобто існує постійний зворотній зв'язок. Цю програму поєднано з віртуальним університетом та базами даних служб податкової служби та безпеки.

Вельми цікавим було обговорення питань не тільки створення, а й збереження електронної інформації. Застарілі масиви та БД архівуються, записуються на компакт-диски і здаються до депозитаріїв.

Подальший розвиток веб-технологій, пошукових систем веде до зростання конкуренції на ринку програмних продуктів і засобів, зниження їх вартості та до найсприятливішого впровадження й використання у бібліотеках.

Обговорювалися і питання стандарту ІФЛА – FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records), його зв'язки із MARC-форматом, а також Open URL. Ця тема буде в центрі уваги й наступного семінару.

Під час роботи «ELAG 2001» працювало вісім секцій. Відбувся обмін досвідом роботи учасників семінару. За результатами секційних засідань кожною групою зроблено презентації. У цікавій формі було подано підсумкові матеріали щодо засідань кожної секції.

Основним напрямом діяльності європейських бібліотек залишається створення електронних ресурсів, надання можливості доступу до своїх веб-сайтів. Працюючи з різними автоматизованими інформаційно-бібліотечними системами, вони конвертують БД для спільного використання. Розвивається система дистанційного навчання. Інтерес учасників семінару викликав соціально значущий досвід Польщі з обслуговування сліпих і користувачів із ослабленим зором у режимі online.

Багато вже зроблено бібліотеками Словенії, країн Балтії, Іспанії, Італії, Фінляндії в напрямі корпоративної роботи, створення спільних електронних ресурсів, розміщення їх на сайтах.

Але не до всіх доступ безоплатний, інколи навіть користування електронним каталогом платне.

Підсумовуючи зазначу, що до найбільшої результативності веде робота у спільних проєктах, консорціумах за будь-якими напрямками бібліотечної діяльності. Про це свідчить досвід як європейських, так і американських бібліотек. Доповідачі наголошували на ретельності проведення організаційних заходів, підготовці угоди між учасниками, з'ясуванні вагомості внеску кожного. **І найголовніше: в Україні мають бути розроблені національні програми бібліотек (їх матеріально-технічна база має фінансуватися відповідними міністерствами).**

Окремо слід подякувати МФВ, який надав можливість багатьом українським бібліотекам зробити перші кроки у Консорціумі електронних видань (eIEL Direct). Надалі ми маємо сплачувати певну суму за користування повнотекстовими БД. Не у всіх, мабуть, знайдуться кошти. Але я вважаю, що більшість погодиться-таки на подальшу участь у Консорціумі, бо це значно менші витрати, ніж ті, які бібліотеці потрібні в разі самостійної передплати.

Матеріали семінару виставлено на сайті ELAGy англійською мовою за адресою <http://www.stk.cz/elag2001>. Зараз він оновлений, доповнений фотомонтажем і текстами окремих доповідей. Наступну зустріч учасників призначено на 17–19 квітня 2002 р. в Італії. Йтиметься про семантичний веб і бібліотеки. Тож до зустрічі в Римі!

*Ірина Левченко,
заст. директора з інноваційної діяльності
Центральної наукової бібліотеки
Харківського національного університету
ім. В. Н. Каразіна, виконавчий директор
Асоціації сучасних інформаційно-бібліотеч-
них технологій,
голова Харківського бібліотечного
товариства.*

© Левченко І. Г., Київ, 2001